

Kvittering på innsendt hørings svar på Høring- forslag til regulering av konverteringsterapi

Høringens saksnummer: 21/2930

Høring: Høring- forslag til regulering av konverteringsterapi

Levert: 03.10.2021 15:25:46

Svar type:

Jeg svarte som: Annen offentlig etat

Avsender: Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo

Kontaktperson: Tone Vold-Sarnes

Kontakt e-post: tone.vold-sarnes@teologi.uio.no

Hørings svar vedrørende lovforslag om regulering av konverteringsterapi fra Det teologiske fakultet, Universitetet i Oslo

OPPSUMMERING AV FAKULTETETS SVAR

Det teologiske fakultet støtter hovedintensjonen i Kulturdepartementets forslag.

Fakultetet ser lovforslaget som særlig viktig for å beskytte barn og ungdom og deres rett til frihet og egne valg når det gjelder kjønnsidentitet og seksuell orientering. Fakultetet støtter derfor forslaget om at «forbudet mot å utføre konverteringsterapi på barn bør være absolutt.» og, i tråd med FNs barnekonvensjon, også forslaget om at dette bør gjelde til 18 år.

Videre støtter fakultetet departementet når det sier at «en regulering ikke bør skille mellom handlinger som er begrunnet i religiøs overbevisning og handlinger som er begrunnet på annen måte.» (8.4)

Derfor er fakultetet skuffet over definisjonene på «konverteringsterapi» og den måten de unntar religiøst begrunnet påvirkning. Både selve begrepet og definisjonene er tilpasset situasjonen i land der det bl.a. er helsepersonell og psykologer, i tillegg til spesielle religiøse sentra, som tilbyr konverteringsterapi gjennom et behandlingsopplegg. I Norge, derimot, skjer påvirkningen for å endre mennesker i hovedsak i religiøse miljøer gjennom forkynnelse, sjelesorg, samtaler og bønn. **Fakultetet vil derfor foreslå å endre definisjonen på konverteringsterapi til «ulike former for utilbørlig påvirkning eller press.»**

Fakultetet ser også en konflikt mellom den sterke understrekingen av det

absolutte forbudet i forhold til barn og unge i 8.3.2, og argumentasjonen i avsnittet om religiøse miljøer i 8.2.5.3. Når departementet her peker på tros- og religionsfrihet og menneskerettigheter er det for å beskytte tros- og livssynsledere og deres rett til å fremme sine synspunkter overfor barn og unge. Her overser departementet den enorme maktforskjellen mellom voksne autoritetspersoner og barn og unge i en sårbar situasjon.

Fakultetet oppfordrer derfor departementet til å ta utgangspunkt i FNs barnekonvensjon og vektlegge barn og unges menneskerettigheter og rett til frihet fra tvang.

Aldersgrense for absolutt forbud

I tråd med FNs barnekonvensjon anser fakultetet at forbudet bør gjelde for barn til og med 18 år. Med tanke på det sosiale og religiøse presset i disse situasjoner er fakultetet i tvil om man skal tillate konverteringsterapi på basis av samtykke for ungdom og voksne over 18 år.

Konverteringsterapi i utlandet

Fakultetet mener at forbudet mot å medvirke til at et barn mottar konverteringsterapi i utlandet bør betinges av at det foreligger forledelse eller utilbørlig press.

Ny spesiallov

Fakultetet finner departementets argumenter for å plassere straffebudene i en ny spesiallov overbevisende.

Markedsføring

På bakgrunn av forbudet mot konverteringsterapi mener støtter fakultetet at det innføres forbud mot å markedsføre dette.

DET TEOLOGISKE FAKULTET STØTTER HOVEDINTENSJONEN I DEPARTEMENTETS FORSLAG.

Fakultetet ser lovforslaget som særlig viktig for å beskytte barn og ungdom og deres rett til frihet og egne valg når det gjelder kjønnsidentitet og seksuell orientering.

Konverteringsterapi og kristne miljøer i Norge

Høringsnotatet peker på at formene for konverteringsterapi i Norge adskiller seg fra land der det ofte er helsepersonell og psykologer som utøver den, i tillegg til spesielle religiøse sentra, som tilbyr konverteringsterapi gjennom et behandlingsopplegg. I Norge foregår påvirkningen i hovedsak i trossamfunn, religiøse organisasjoner, andre religiøse aktører, og i nære relasjoner, foreldre og foresatte. *Det er derfor viktig å se på det spesielle ved religiøse begrunnelser og den makten religiøse miljøer utøver.*

Kirken og teologiens kompetanse mht seksuell orientering og kjønnsidentitet

Spørsmål om hvordan vi lever våre liv, også med hensyn til seksualitet og kjønn er sentrale temaer innenfor teologi og studiet av Bibelen. Men dette gjelder ikke LHBT+ personer på en annen måte enn andre mennesker. Dette ble klart uttrykt av den norske kirkes preses, Olav Fykse Tveit, i forbindelse med en andakt der han fortalte om sitt møte med en kanadisk prest som hadde skiftet kjønn. Fykse Tveit klargjorde at han oppfattet kjønnskifte som et spørsmål for helsefag som biologi, medisin og psykologi, og et ikke et spørsmål om teologi. Seksuell orientering og kjønnsidentitet er ikke et spørsmål der kirke og teologi har noen egen kompetanse.

Det teologi derimot har kompetanse på, er å forkynne at alle mennesker, uansett kjønn og kjønnsidentitet, etnisitet, og seksuell orientering, er skapt i Guds bilde. At forkynnelse og sjelesorg må støtte mennesker i vanskelige prosesser og gi dem trygghet i sin identitet, har flere biskoper understreket i forbindelse med debatten om konverteringsterapi.

Den historiske kontekst for konverteringsterapi

Diskusjon om konverteringsterapi er et relativt nytt fenomen også i religiøs sammenheng i Norge. Fra 1970 tallet av dreiet diskusjonen seg om seksuelt samliv og parforhold mellom likekjønnede. Dette har vært en debatt som har preget norsk kirkeliv i 50 år. Det teologiske fakultet har hele tiden støttet kvinners likestilling i kirken og også anerkjennelse av partnerskap og rett til prestestillinger for prester i partnerskap. Fakultetet har også støttet innføring av kirkelig vigsel for likekjønnede par. I denne perioden har det vært store endringer i holdninger i kirken og blant teologer, fra et dominerende negativt standpunkt til et stort flertall i Kirkemøtet i 2017 for å innføre kirkelig vigsel for likekjønnede par.

Denne positive utviklingen opphever ikke fullt ut historien for mennesker med LHBT+ identitet i kristne miljøer. Det er en historie som har vært preget av undertrykkelse, diskriminering og fortielse, der sterke religiøse begrunnelser har virket sammen med fordommer og forbud i samfunnet generelt. Her står kirker og religiøse miljøer med et stort ansvar.

Samtidig er situasjonen for mange mennesker med LHBT+ identitet fortsatt krevende. Dette er dokumentert gjennom flere studier av levekår blant homofile og lesbiske, som på flere områder, særlig på psykisk helse, er markant dårligere enn for gjennomsnittet av befolkningen. Til tross for stor bedring i den juridiske situasjonen, opplever mange en underliggende diskriminering i sosiale sammenhenger. Og hvis en ser på situasjonen i andre land i Europa, er den preget av sterke tilbakeslag og eksempler på at LHBT+ personer blir gjort til syndebukker i politiske kamper. Dette bidrar til å skape en usikker situasjon.

Fakultetet vil understreke det høringsdokumentet framfører om et allment press som ungdom fortsatt opplever mot en LHBT+ identifikasjon. Dette gjelder i særlig grad i forhold til en trans-identitet, som er utsatt for ekstra

sterke fordommer.

I kirkelig sammenheng har disse perspektivene vært ført fram av homofile og lesbiske selv, i mangeårig innsats fra Åpen Kirkegruppe for homofile og lesbiske og i de siste årene fra Skeivt Kristent Nettverk. En undersøkelse av situasjonen for LHBT+ ansatte i den norske folkekirken, viser at det er en høy og økende grad av akseptasjon. Dette er en positiv utvikling, selv om det er en betydelig minoritet som har opplevet diskriminering.

Religiøst press mot barn og unge i en sårbar situasjon

Det er derfor svært alvorlig når departementet fremhever at i Norge er det et særlig sterkt press mot mennesker med LHBT+ identitet i endel kristne miljøer, og at det primært er i disse miljøene at forsøk på konverteringsterapi skjer. Dermed er de med på å støtte holdninger i samfunnet som skaper utrygghet og fordommer. Det er særlig problematisk at de knytter avvisningen av kjønnsidentitet og seksuell orientering som avviker fra flertallet til en religiøs begrunnelse.

For kristne LHBT+ personer virker de religiøse begrunnelsene ekstra tyngende. Tro og religiøsitet står helt sentralt i troende menneskers liv, samtidig som seksualitet og kjønnsidentitet også hører til det innerste i menneskers liv. Dermed opplever mange det som en konflikt mellom to avgjørende sider av deres identitet. De blir ofte stående i et krysspress som kan føre til store lidelser, psykiske problemer, og i noen tilfeller også til selvskading og selvmord. For mange er det religiøse miljøet sterkeste og/eller eneste sosiale tilhørighet. Å bryte med det, som ofte innebefatter familien, vil føre til total sosial isolasjon.

I de miljøene som aktivt forsøker å endre menneskers seksuelle orientering eller kjønnsidentitet påberopes Bibelen og teologiske dogmer som begrunnelse. Seksuell tiltrekning til samme kjønn eller en trans-identitet betraktes så å si som en feil i forhold til skaperverket. Når dette kobles med en bruk av Bibelen som sier at ikke-heteroseksuell orientering er synd og et brudd på Guds vilje med menneskers liv, lukker det barn og unge inne i et tvangssystem av tro og oppdragelse som setter dem under sterkt press.

Det er svært viktig at departementet understreker at barn og unge skal beskyttes med et absolutt forbud mot konverteringsterapi (8.3.2.). Men fakultetet finner at i avsnittet om religiøse miljøer, samtaler og sjelesorg (8.2.5.3) svikter departementet de unge. Det er et misforhold mellom det absolutte forbudet av hensyn til barn og unge i det ene avsnittet, og forsvaret for tros- og ytringsfrihet for voksne ledere og autoritetspersoner til å hevde sine meninger i det andre. Når religiøse ledere og autoritetspersoner skal kunne komme fram med alle sine innvendinger mot likekjønnet samliv eller trans-identitet, såfremt de er religiøst begrunnet, blir barn og unge overkjørt. Departementet hevder «at rene meningsytringer eller ytringer som kun formidler et religiøst budskap ikke skal rammes av et

forbud mot konverteringsterapi, selv om ytringene kan være sterkt ubehagelige for noen.»

I dette forslaget til en lov som skal beskytte sårbar ungdom, blir de nedskrevet til å være hypotetiske «noen» som kan oppleve «sterkt ubehagelige» ytringer. Her mangler totalt en analyse av maktrelasjonene i sjelesorg og samtalesituasjoner mellom en voksen autoritetsperson og en usikker ungdom. Fakultetet mener at en her burde ta utgangspunkt i FNs barnekonvensjon og dens vektlegging av barns rettigheter.

Fakultetet oppfordrer derfor departementet til å ta utgangspunkt barn og unges menneskerettigheter og rett til frihet fra tvang.

KOMMENTARER TIL ENKELTE PUNKTER

1. Definisjonen av konverteringsterapi

Ikke «behandlingslignende», men «ulike former for utilbørlig påvirkning eller press,»

Fakultetet finner at definisjonen av «konverteringsterapi» i avsnitt 8.3.3. ikke treffer godt nok den aktuelle situasjonen i Norge. Departementet sier at «for at samtalen skal være behandlingslignende må utgangspunktet være at det gjøres systematiske forsøk på å påvirke en person, og som utgangspunkt må det kreves at samtalerne er gjentakende og kan være til skade for en mottakers psykiske helse» (8.3.3). Her bruker Departementet en definisjon som passer til former for konverteringsterapi som finnes i USA, Canada og Storbritannia, der det skjer ved psykologer og helsepersonell., og ved kristne sentre der unge bor over lengre tid med langvarig «behandling». Da er det naturlig å bruke en modell som terapeuter bruker, om en systematisk plan for samtaler, som gjentas over lengre tid.

I høringsdokumentet er ord som «terapi», «behandling», «eller «behandlingslignende» (8.2.5.3) begreper som antyder at det foreligger en diagnose, slik at modellen er en terapeuts behandlingsopplegg for å endre kjønns- og seksuell identitet. Dermed unntas forkynnelse, sjelesorg og bønn som sammen eller hver for seg har som mål å endre mennesker. Det kan være direkte rettet mot ett individ, men også generelt. Fakultetet vil derfor foreslå å endre definisjonen på konverteringsterapi til **«ulike former for utilbørlig påvirkning eller press.»** Særlig for unge er opplevelsen av tvang er en opplevelse av ufrihet, en form for overgrep og vold, rettet mot subjektet og identiteten, og som i en tros- og livssynskontekst i tillegg rammer eksistensielle spørsmål som berører alle deler av personens liv.

Dette er forhold som fanges inn av fakultetets forslag til definisjon. Slik vi har pekt på, utøver kristne miljøer press gjennom forkynnelse, bønn, samtalegrupper, sjelesorg og enkeltsamtaler. Det kan dreie seg om en kombinasjon av press som viser til Guds vilje, Bibelens ord, lederes autoritet og miljøpress. Samlet sett kan dette utgjøre «utilbørlig press» uavhengig av

om det har skjedd «behandlingslignende handlinger,» ut fra den snevre definisjonen som departementet har valgt.

Fakultetet mener vårt forslag støttes av klargjøringen av hva som kan utgjøre «utilbørlig press», cf. Prop 66L (2019-2020) om Straffebestemmelsen om tvangsekteskap. Der sier Justiskomiteen at «ulike forme for psykisk press, som enkeltvis ikke er å anse som rettstridig adferd i straffelovens forstand, må vurderes samlet i relasjon til spørsmålet om det i det konkrete tilfellet har forekommet rettstridig adferd eller tvang.» Departementet sier videre (høringsnotatet fra desember 2018) «at det synes klart at formuleringen «utilbørlig press» i straffelovens§ 253 omfatter ulike former for kvalifisert psykisk og sosialt press.»

Fakultetet mener derfor at loven må omfatte den totale situasjonen av ulike former som legger press på barn og unge

2. Aldersgrense for absolutt forbud

I tråd med FNs barnekonvensjon anser fakultetet at forbudet bør gjelde for barn til og med 18 år. Med tanke på det sosiale og religiøse presset i disse situasjoner er fakultetet i tvil om man skal tillate konverteringsterapi på basis av samtykke for ungdom og voksne over 18 år.

3. Konverteringsterapi i utlandet

Fakultetet mener at forbudet mot å medvirke til at et barn mottar konverteringsterapi i utlandet bør betinges av at det foreligger forledelse eller utilbørlig press.

4. Ny spesiallov

Fakultetet finner departementets argumenter for å plassere straffebudene i en ny spesiallov som overbevisende.

5. Markedsføring

På bakgrunn av forbudet mot konverteringsterapi mener støtter fakultetet at det innføres forbud mot å markedsføre dette.

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.